

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNSK LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Henrik Schauman

BERNHARD G. BECHHOEFER: *Postwar Negotiations for Arms Control*. Erockings Institution, Washington 1961. 641 s.

Bechhoeferin kirja sisältää seikkaperäisen selostuksen aseistariisunta ja aseistuksen rajoittamista koskevista neuvotteluista toisen maailmansodan jälkeen. Kirjoittaja on itse amerikkalaisen valtuuskunnan jäsenenä osallistunut näihin neuvotteluihin, joten hän voi nojautua omiin henkilökohtaisiin kokemuksiinsa, mutta samalla on sanottava, että hän näkee kysymyksen lähinnä amerikkalaiselta näkökannalta. Esim. poliittisten vastakohtaisuuksien erittely jää näin ollen suhteellisen pintapuoliseksi.

Toisaalta Bechhoefer esittää useita mielenkiintoisia huomautuksia aiheestaan ja mielestäni voidaan yhtyä hänen esittämäänsä näkökohtaan, että aseistariisumisneuvottelut ovat olleet hyödyllisiä ja omiaan lähentämään Yhdysvaltoja ja Neuvostoliittoa toisiinsa siitä huolimatta, ettei ole saavutettu mitään ratkaisevia konkreettisia tuloksia aseistariisumisohjelman toimeenpanoon nähden. Nykytilanteessa on sitävastoin havaittavissa sellainen mahdollisuus, että Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton tärkeimmät liittolaiset — kuten Kiina, Ranska ja Länsi-Saksa — eivät ilman muuta ole halukkaita hyväksymään niitä suuntaviivoja, joista idän ja lännen kaksi johtavaa suurvaltaa jo suurin piirtein ovat päässeet yksimielisyyteen. Tämän vuoksi voidaan Bechhoeferin esittämään kantaan yhtyen pitää tärkeänä, että maailman yleisen mielipiteen taholta edelleen vaaditaan aseistariisumisneuvottelujen jatkamista. Sen sijaan kirjoittaja ei käsitykseni mukaan ole riittävästi korostanut sitä seikkaa, että neuvotteluihin osallistuvien valtioiden lukumäärän lisäämistä on pidettävä positiivisena tekijänä siitä huolimatta, että samanaikaisesti tarvitaan myös suurvaltojen johtomiesten välisiä keskusteluja jäljellä olevien vastakohtaisuuksien tasoittamiseksi. — G. v. B.

D. N. CHESTER & NONA BOWRING: *Questions in Parliament*. Clarendon Press, Oxford 1962. 335 s.

Ensimmäiset kysymykset tunnetaan jo 1700-luvulta ja nykyaikaisessa mielessä ne ovat 19. vuosisadan tuotetta, mutta vasta tämän vuosisadan alussa »kyselytunnista» kehittyi Englannin alahuoneelle luonteenomainen ja poikkeuksellisen laajasti käytetty instituutio. Merkitykseltään se ei ole pystynyt kehittymään esim. hallituksen vallan kasvun mukana, mutta Chester voi viitata moniin piirteisiin, jotka kuvaavat kysymysten hyödyllisyyttä. Rajoitetun ajan puitteiden alahuoneen jäsenille tarjoutuu varmin mahdollisuus saada äänensä julkisuuteen vaatimalla yksityiseltä ministeriltä tietoja tai toimenpiteitä hänen toimialaansa kuuluvassa asiassa. Tavallisesti jäsenten itsenäisesti alulepanemina ja vain yksityisiin ministereihin kohdistettuina kysymykset tuovat kyselijän henkilön ja vastaajan henkilökohtaisen vastuunalaisuuden korostetusti esille. Chesterin ja hänen avustajansa teos on täydellisin aiheetta käsittelevistä tutkimuksista. Systemaattinen ote ja valaisevat esimerkit tekevät tästä suhteellisen rajoitetun ja käytännön politiikkaan vain harvoin vaikuttavan instituution tutkimuksesta mielenkiintoisen. — M. N.

DAVID N. FARNSWORTH: *The Senate Committee on Foreign Relations*. The University of Illinois Press, Urbana 1961. 189 s.

Tämän Illinoisin yliopiston sosiaalitieteellisten tutkimusten sarjassa ilmestyneen monografian kirjoittaja on ottanut tehtäväkseen tarkastella yhden ainoan poliittiseen päätöksentekoprosessiin osallistuneen valtioneilmen osuutta tässä prosessissa, lähemmin sanoen senaatin ulkoasiainvaliokunnan osuutta ulkoasiainhallinnossa vuosina 1947—1956.

Sellaisena teos on uusi lisä amerikkalaisten paljon harrastamaan ulkopoliitiikan »hallinto-opilliseen» tutkimukseen (aikaisemmin on käsitelty mm. samaa valiokuntaa ennen sotia sekä edustajainhuoneen vastaavan valiokunnan ja koko kongressin osuutta ulkopoliitikassa). Nyt tarkasteltava valiokunta on, kuten tekijä osoittaa, senaatin arvostetuin ja sen merkitys presidentin ja kongressin välisessä yhteistyössä on suuri. Farnsworth käsittelee eri jaksoissa huomattavimmat eri asiaryhmät, joihin valiokunnalla on ollut vaikutusta tai jotka muuten mielenkiintoisella tavalla valaisevat sen toimintaa — näitä ovat nimitykset, sopimukset, ulkomaanapu sekä eräät huomattavimmat ulkopoliitiikan alaa sivuavat tutkimukset (investigations) ja asiantuntijain kuulemiset (hearings). Paitsi että tutkimus valottaa onnistuneesti sitä ulkopoliitiikan muovautumisen pienehköä osaluuetta, joka on sen aiheena, siinä tulee ilmi puhtaasti historialliselta kannalta mielenkiintoisia seikkoja mm. MacArthurin ja Mc Carthyn tapauksista. — J. H.

GEORG FRANZ-WILLING: *Die Hitlerbewegung. Band I. Der Ursprung 1919—1922.* R. v. Decker's Verlag G. Schenk, Hamburg 1962. 256 s.

Tammikuun viidentenä 1919 perusti lukko-seppä Anton Drexler Münchenissä pikkupuolueen »Deutsche Arbeiterpartei»; syyskuussa 1919 tuli Adolf Hitler puolueen sisärenkaan seitsemänneksi jäseneksi. Jo heinäkuussa 1921 oli puolue käytännöllisesti katsoen Hitlerin ohjauksessa ja tammikuussa 1923 se oli paisunut joukkoliikkeeksi, joka vakavasti vaaransi Baijerin osavaltion valtiovallinnon perusteita. Ja kuitenkin ei NSDAP vielä silloin ollut Saksan sodanjälkeisten puolueiden kaaoksessa jäsenmääräänsä nähden mikään merkittävä puolue, vaikka toiminnaltaan se sitä kylläkin oli. Miten on mahdollista, että Münchenin rautatieäisten keskuudessa syntynyt työläispuolue varsin lyhyessä ajassa nousi johtoasemaan ensin Baijerissa ja sitten koko Saksassa syösten vajaassa kymmenessä vuodessa 'Kolmannen Valtakunnan' väistämättömään tuhoonsa maailmanpalon kautta?

Kansallissosialistien puolueen nousu valtakunnan ainoaksi selvittelee historiantutkija Georg Franz-Willing moniosaiseksi aiotussa teoksessaan »Die Hitlerbewegung», jonka ensimmäinen osa tarjoaa lukemattomista ja tarkoista yksityiskohdistaan huolimatta mielekkään ynnä johdonmukaisen selkeän läpileikkauksen puolueen synnystä ja kasvusta sen kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Ensimmäinen nide — ja toivottavasti myös tulevat

— kantaa epäilemättä tärkeän kortensa Adolf Hitlerin kauden historiankirjoituksen kehoon.

Franz-Willingin ansiokkaan tutkimuksen erittely on näin lyhyessä esittelyssä tuiki mahdollista. Hän korostaa kuitenkin kautta koko kirjan alkusanoissaan toteamaansa, että Hitler-liikkeen historia on ennen kaikkea nykyaikaisen joukkoliikkeen historia, jonka synty, kehitys ja kulku oli ehkä selvemmin ja korostetummin kuin mikään aikansa vastaava joukkoliike sidottu johtajansa henkilökuvaan ja heijastui hänen kauttaan. Toisaalta tietenkin myös Adolf Hitler sai ja otti vaikutteita joukkoliikkeestään, samaistuen ennen pitkää hänkin liikkeen kanssa. Ei hän turhaan toistuvasti toivotellut vanhoille taistelutovereilleen: »Alles was ich bin, bin ich durch euch, alles was ihr seid, seid ihr durch mich!» — P. A. K.

ANDREW HACKER: *Political Theory. Philosophy, Ideology, Science.* Macmillan, New York 1961. 609 s.

Poliittista filosofiaa käsittelevän kokonaisuutensa laatiminen on aina vaikea tehtävä. Teoreetikkojen ja heidän oppiensa valinta, niiden esille tuominen alkuperäisluonteissaan ja -yhteydessään sekä käsittelyn systemaattisuus lienevät vaikeimpia pulmia.

Hacker on rakentanut teoksensa tavanomaisen henkilökronologian pohjalle, mutta omaperäisellä ja ansiokkaalla tavalla. Teoksessa on rajoitettu esittelymään seuraavat ajattelijat: Platon, Aristoteles, Augustinus, Tuomas Akvinolainen, Machiavelli, Hobbes, Locke, Rousseau, Burke, Bentham, Hegel, Tocqueville, Marx ja Engels sekä John Stuart Mill. Tekijä on suorittanut toisenkin radikaalin rajoittamisen: kultakin ajattelijalta on otettu mukaan vain yksi tai kaksi tärkeintä teosta. Henkilökronologian rinnalle on ottanut poliittisen filosofian tavanomaisista ongelmista keskeisimpänä pitämänsä ja pyrkinyt tarkastelemaan poliittisia oppeja juuri näiltä kohdin. Ongelmaryhmistä mainittakoon mm. »vapaus ja yksilölliset oikeudet», »tasa-arvoisuus», »järjestys ja sosiaalinen kontrolli», »sosiaalinen luokka ja sosiaalinen rakenne» sekä »historia ja sosiaalinen muutos». Teoksen rakenteellisenä ideana on siis eräänlainen asioiden ja henkilöiden »ristiintaulukointi».

Tekijä ei ensisijassa itse esitä kriittisiä arvioita oppirakennelmista, vaan jättää sen useimmiten teoreetikkojen toistensa ajatuksiin kohdistamien arviointien varaan. Todella kiintoisaksi Hackerin teoksen tekee se, että hänen pyrkimyksensä on osoittaa tämän päivän empiirikoille (»systemaattisille

teoreetikoille», niinkuin hänen sanontansa kuuluu), että poliittisen aatehistorian tutkimisella (»klassillisella politiikan teorialla», kuten hän sanoo) on todella paljon annettava empiiriselle tutkimukselle. Mutta myös päinvastoin, että empiirikkojen pyrkimykset systemaattisten, poliittista elämää selittävien teorioiden luomiseksi ovat kiinteässä yhteydessä niihin klassillisiin ongelmiin, joita aatehistoriassa pohditaan. Hackerin teos on ensimmäinen kokonaisesitys, jossa on pyritty yhdistämään klassillisen aatehistorian ongelmat moderniin empiiriseen tutkimukseen ja sen antamiin tuloksiin. — O. A. B.

CHRISTOPHER HIBBERT: *Benito Mussolini. A Biography.* Longmans, Green & Co. London 1932. 368 s.

Heinäkuussa 1883 Keski-Italiassa syntynyt poika, jonka kommunistiset partisaanit teloittivat huhtikuussa 1945 Como-järven rannalla, osoitti 62 elinvuotensa aikana todeksi väitteen »*historia magistra vitae*», mutta myös että historialla on usein huonot oppilaansa. Christopher Hibbert todistaa Benito Amilcare Andrea Mussolinin elämäkerrassaan olevansa nokkela ja osuva muotokuva-maalaja, jolla lisäksi on kadehdittava taito yleistää ja kansantajuistaa lähistorian suuria mullistuksia. Ankarinta tieteellistä kriittikää hänen värikäs muotokuvansa tuskin kestää — kaikessa kiinnostavuudessaan — sillä Hibbertilla on epäilemättä tietty ennakoasenteensa aiheeseen ja hän huiskii väri-läiskiiään pikemminkin psykologian harrastajan kuin valtio-oppineen tai historiantutkijan silmällä. Hänen valtio-opillinen teemansa näyttää supistuvan teesiin, ettei val-lankumouksen ideologiaa sovi täysin uhrata käytännön politiikan sanelemien ehtojen edessä, mutta silti hänen laajoihin lähteisiin ynnä lukuisiin haastatteluihin perustuva muotokuvansa tarjoaa varovaiselle tarkastelijalle sentään jotakin. — P. A. K.

GEORGE MODELSKI: *A Theory of Foreign Policy.* Praeger, New York 1932. 152 s. (Princeton Studies in World Politics 2.)

Viime aikoina on ilmennyt harrastusta, paitsi ulkopoliittikan muodostumisprosessin eri osa-alueita koskeviin teorioihin, myös tämän ilmiön kokonaiselityksiin. Modelskin väitöskirjansa pohjalta julkaisema teos sisältää tällaisen pyrkimyksen selittää ulkopoliittikan kokonaisuutta huolellisesti määrittelyjen analyttisten kategorioiden avulla.

Huomattavimpia niistä ovat hänen käsitteensä power-input ja power-output, kaksi ulkopoliittikan vaihtuvaa perustekijää, jotka suurin piirtein merkitsevät yhteisön päätöksentekijöidensä käyttöön antamia ulkopoliittisia välineitä ja keinoja sekä heidän yhteisön nimissä suoritamaansa toimintaa ulkomaailmaa kohtaan. Kun näitä ja eräitä hänen omalla tavallaan määrittelemiään traditionaalisia käsitteitä (mm. tavoitteita ja intressejä) sovelletaan jatkokäsittelyssä, saan vaikutelman, että niiden kyky »selittää asioita» on hyvä. Kuten tekijä huomauttaa, hänen päähuomionsa ulkopoliittikkaan sellaisena kuin sitä hahmoteltiin, jolloin juuri tavoitteiden ja etujen käsitteet tulevat etualalle. Ulkopoliittikkaa on usein tarkasteltu pelkästään tulosten valossa, jolloin ei aina huomata, että mitään vastaavuutta ei tarvitse vallita ex ante- ja ex post-näkökohtien välillä. Niiden välisen eron täyttää se ulkopoliittikan perustekijöissä vähitellen tapahtuva uudelleenmuovautuminen, josta tekijä käyttää nimitystä sisäinen ja ulkoinen sopeutuminen. — Käytäntöön sovellettuna »Modelsikin malli» antanee käyttökelpoisen lähtökohdan tutkijoille heidän pyrkiessään yleispäteviin tuloksiin. — J. H.

H. H. WILSON: *Pressure Group. The Campaign for Commercial Television.* Secker & Warburg, London 1961. 232 s.

Englannin konservatiivien palattua valtaan lokakuussa 1951 hallituspuolueen enemmistö ja työväenpuolue halusivat säilyttää BBC:n monopolin. Mutta muutama kapinoiva konservatiivien takapenkkiäinen sai aikaan heinäkuussa 1954 säädetyin lain riippumattomasta televisiosta. Asiaa edistivät puolueen keskustoimisto sekä jotkin puoluetta rahoittavat liikeyritykset, mm. mainostoimistot ja loppuvaiheessa monopolin puolustajat ja vastustajat myös järjestäytyivät kahdeksi kilpailevaksi painostusryhmäksi. Wilsonin kuvaus BBC:n menneisyydestä ja uuden lain synnystä perustuu kirjalliseen aineistoon ja haastatteluläusuntoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään lainsäätäjien ryhmäsidonnaisuuteen. Romaaninomainen esitys ehkä siteeraa liiaksi ala- ja ylähuoneen puheenvuoroja eikä karta toistoja, mutta se kuvaa tapahtumasarjan selkeästi ja valottaa kiintoisia yksityiskohtia. Pyritään myös yleistävällä tasolla oleviin johtopäätöksiin. Niinpä puolueen johdon ajoittainen saamattomuus taitavien takapenkkiäisten ja puolueen virkailijain rinnalla antaa aiheen miettiä, onko yleinen käsitys Englannin parlamentin puoluekurista tosiasioita liioitteleva. — P. P.